

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De opere quinte diei ca. vij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Historia

Nec nos moueat: qz in dispositiōe elemētorum videt̄ aer nō dispositus: quia non est noiatus: s; dispositus est: cū liber ab aquis notam nobis formam accepit.

De opere quarte diei. **Ca. VI.**

Quarto die que

q disposituerat cepit ornare: reb; illis q̄ infra vniuersum munduz cōgruis motib; agerent. Plante em̄ q̄a terre berēt ad dispositionem terre quasi magis spectant. z sicut dispositionē sic z ornatum a superioribus inchoauit. Fecit em̄ eadē die luminaria: solem z lunam z stellas. Et dicit sol: quia solus lucet. i. nullū cū eo. Luna luminū vna. id ē p̄ma: vt vna dierum: vt vna sabbatorū dicit. Sol z luna dicunt̄ magna luminaria in duob; z ex duob;. id est nō solū p̄ quātitate luminis: sed z corpis: z non tū comparatiōe stellaz: sed z fm se. qz sol dicitur octies maior terra. z luna etiam maior terra dicit. Luna nam z stellas voluit illuminare noctē: ne nox sine lumine nō mis esset indecora. z vt operantes in nocte: vt naute z viatores solaciū luminis haberēt. Sūt etiam q̄dam auicule que lucem solis ferre non possunt. z fere nocte pascunt. Nec superfluit sol: s; nubes lucida vicem egeret: qz illa tenuem z insufficientē lucem habebat: z forte nō nisi superiora illuminabat: sicut nec stelle mō. De illa autē nube lucida supradicta tradit̄ modo qz vel redierit in materiā vnde facta fuerat: vt stella q̄ apparuit magis: z colūba in q̄ visus est spūssanc̄. Vel qz semp̄ solem comitatur. vel qz de ea factū est corp̄ solare. Nec tū ad decorē z ad vsum luminis ea voluit esse: sed etiā vt essent in signa z tpa: z dies et annos. vt. s. signa sint serenitatis z tempestatis. Vel vt ex ipis fierent signa. xij. maiora: z quedā signa minora plura his: q̄ dicuntur signa vel sidera. Tum qz magna diligentia signauit vel p̄siderauit ea antiquitas. Tum

Qd̄ inde perpeditur quia eque magna videtur ab omnib; vbi qz terrarū: quod fieri vix posset: nisi maior esset terra.

Barime beaues i desert; ethiope arenosis vbi modic⁹ i puluis venti inueta itinerantiz vestigia complanat.

De opere quarte diei. **Ca. VI.**

qz adhuc signant z p̄siderant ea homines ad designationē temporū. Nec dicendum est vt generalitaci sine geneatlici somniat qz posita sint in signa euentū z operū nostrorū: aut qz status vite nostre signent z moderentur: qd̄ docent quibusdam experimentis q̄ apocely smata vocant Non em̄ credendū est de celis his q̄ alieni sunt a p̄te qui est in celis. Quia autem sequit̄ in tēpora: nō est putandū qz tūc p̄ ea inciperēt esse tēpora q̄ ceperūt esse cū mūdō. sed qz p̄ ea quattuor sunt temporū distinctiōnes. Sol quoqz descendēs ad capricorū num: solstitiū hyemale facit. ascendēs ad cancrum estiuale. Inter vtrūqz pari ab vtroqz distātia eā noctia facit. Vel est ibi endiadis sint in signa z tēpora. id ē in signa temporū. In dies dicit̄ pluraliter: qz dies multipliciter dicit̄: de die scz naturali. scz spacio. xliij. horarū: z de die vsuali. Ponit̄ etiā dies p̄ tēpore nō determinato z ignoto nobis vt ibi. In illa die stillabit mōtes dulcedinem. In annos etiā pluraliter dicit̄ ē. qz etiā ann⁹ multipliciter dicit̄. Nec hoc dico: qz ap̄ diuersas natiōes sūt vtrūqz diuersos annorū distinctiōes maiorū z minorū z planete ānos suos habēt. S; fm ecclie vsum dicit̄ s. Est em̄ ann⁹ lunaris habēs. cclxiiij. dies. Est solaris constans ex dieb;. cclxxv. z quadrante. i. sex horis. Est z bisextilis constans ex. cclxxvj. Est embolusinalis q̄ p̄stat ex. cclxxv. dieb;. z excedit. hñs. xij. lunationes Dicit̄ etiā annus ab am qd̄ ē circū: qz i se reuoluit. Un̄ z antequales ante vsum lraz annū figurabant sub specie serpentis: cui⁹ cauda in os ei⁹ reuoluebat. Facta ergo luminaria posuit de⁹ vt luceant in firmamento celis: z illuminēt terras: sed nō semp; z diuidant lucem ac tenebras. Quia luna in plenilunio facta sit: ex alia p̄pendit̄ translationē: que habet z luminare minus in inchoatione noctis. In p̄ncipio em̄ noctis nō orit̄ luna nisi p̄sillenos. i. rotūda. Et dicit̄ a pan grece. i. totum latine. z sylenos. id est luna. vt mene. id ē luna: qd̄ nos plentilunū appellam⁹. Inde p̄pendit̄ qz sol factus est mane in oriente: z factus vesp̄e luna facta ē in initio noctis sicut in oriente. Volunt tū quidā qz mane siml facti sint: sol in oriente: luna in occidēte. z sole occidēte luna sub terra rediit ad orientē in inchoatiōe noctis.

De opere quarte diei. **Cap. VII.**

Libri Genesis

Quinta die deus

q ornauit aerem et aqua: volatilia dans aeri, natatilia aq̄s, et vtrac̄q̄ ex aq̄s orta s̄t. Facilis ei trāsire est aq̄ in aera tenuando: et aeris in aqua spissando. Pisces vocauit moyses reptilia: q̄ impetu quodam totos se rapiūt vt serpētēs: nō ferūt pedibz vt fere. Nota q̄a ex h̄ qd̄ dictū est. Creauit volatilia celi sup̄ terrā, errauit plato: q̄ descēdēs in egyptū libros moysi legit: et putauit moysen sensisse volatilia esse ornatū aeris tm̄ circa terram: ornatū s̄o aeris superioris caloz demones et cacodemones s̄z nō ita ē. Boni em̄ demones vt dictū ē: sunt in empyreo, mali s̄o in hūc aere caliginosum de trāsi sunt ad penam nō ad eius ornatū. De em̄ peccantibz angelis nō pepererūt. Creauit deus a. plasmauit certe grādia. Certe generis neutri ē indeclinabile, declinat t̄m cet̄ cet̄: et oēm aiām viuētē atq̄ motabile quā pduerāt aq̄. Notabiles at̄ dictū aie piscū et auiū respectu aie hoīs. Ille em̄ mouent̄ de esse ad nō eē: ista nō: q̄ p̄petua ē, vel q̄ forsan aiās nō h̄nt: s̄z t̄m spūs vegetatiuos: q̄ cum spīs animabz extinguit̄: spm̄ aīal vocauit aiām .i. viuens. Un̄ et greci dīyidūt aīalia p̄ 30a et sic̄hea 30a id ē viuētia brutā: s̄z sic̄hea animata a sic̄he qd̄ est aīa rationalis. Sed etiaz d̄: creatur motabile qd̄ creatum est sicut moueret̄ de vista ad mortē qd̄ nō hō qui creat̄ est vt nō moret̄ si vellet. Illa s̄o creata sūt vel vt in esum cedant alijs vel sensio deficiant. His h̄ndixit deus. Crescite et multiplicamini.

De ope sexte diei. Ca. VIII.

Sexta die ornatul deus terrā. Produxit em̄

f

terra tria genera animalū. lumenta, reptilia, bestias. Sciens em̄ deus hoīem p̄ peccatū casurū in penā laboris ad remediū laboris dedit ei lumēta q̄i lunamēta: ad opus vel ad esum. Reptilia s̄o et bestie sunt et in exercitiū. Reptiliū s̄o sunt tria genera trabētia vt vermes qui se ore trahūt: serpētia vt colubri q̄ vi costarū se rapiūt, repētia pedibus s̄z vt lacerte et botrace. Dicuntur autē bestie quasi vastie a vastando, id est ledendo et sentendo.

Querit̄ d̄ q̄busdā minutis animantibus que vel ex cadaueribz vel humoribz nasci solent si tūc orta fuerint. Quoz sex sunt genera. Quedā em̄ ex exhalationibz habēt esse: vt bībiones: vermes q̄ ante clepsidrā nascūt: bībiones eryino: papillones ex aqua. Quedā ex corruptōe humorū vt s̄mes in cisternis. Quedā ex cadaueribz vt apes ex iuuenē, scarabēi et scabrones musce magne q̄ sonāt ex volatu nascunt̄ ex equis. Quedā ex corruptōe lignoz vt teredines. Quedā ex herbaz corruptōe vt eruce et oleribz. Quedā ex corruptione fructū vt gurguliones ex fabis. De his dicit̄ q̄ q̄ sine corruptōe nascūt: vt illa q̄ exhalationibz tūc facta sūt: q̄ s̄o et corruptio nibus post peccatū: ex rebus corruptis orta sunt. Querit̄ q̄s de nocuis animantibus s̄t creata sunt nocua vel p̄mo mitia: post facta sūt homini nocua. Dicit̄ q̄ añ p̄ctm̄ hominis fuerūt mitia. sed post p̄ctm̄ facta sunt nocua hominibz de causis p̄pter hoīs punitionē correptionē, instructionē. Punīt em̄ hō cū leditur his vel cū timet ledi: q̄ timor maxima pena ē. Corrigit̄ his cū scit̄ ista sibi accidisse p̄ peccato suo. Instruit̄ admirādo opera dei magis admirās opera formicaz. q̄ onera cameloꝝ. Vel cū videt̄ hec minima sibi posse nocere: recordat̄ fragilitatis sue et hūilitatur. S̄z diceret̄ q̄s q̄ qdā aīalia ledūt alia: q̄ nec inde puniūt: vel corrigūt: vel instruiūt. Sed ex his et in his instruit̄ hō p̄ exemplū. Etiaz ad h̄ creata sūt vt alijs sint in esum s̄z s̄itez d̄: q̄ etiā in mortuos hoīs sentiūt. Sed et in his instruit̄ homo ne aliqd̄ gen̄ mortis horrescat. q̄ p̄ quoscūq̄ transeat meatus: nec capillus de capite ei p̄sbit. Ad hūc modum solet queri de herbis et arboribus infructuosis si etiā in illis diebz orta sint cum scriptura non memoret nisi herbas seminales et arbores fructiferas que modo sunt. Potest dici: quia q̄ modo infructuosa sunt: ante peccatū